

Tyttöjen päivän aamunavaus 2025

Tekijät: Elmiina Rantanen, Johanna Peltomäki, Ilona Hiltunen Planin lastenhallitus.

Lokakuun 11. päivä vietetään kansainvälistä tyttöjen päivää.

Tämänkin minuutin aikana 23 tyttöä joutuu naimisiin alle 18-vuotiaana. Lapsiavioliitot loukkaavat tyttöjen ihmisoikeuksia ja ovat usein pakkoliittoja. Lapsiavioliitto murtaa tytön lapsuuden ja keskeyttää myös usein koulunkäynnin. Koulunkäynnin keskeytyminen vaikuttaa negatiivisesti tyttöjen tulevaisuuteen ja omien unelmien sekä taloudellisen itsenäisyyden saavuttamiseen. Lapsiavioliitto määrittää suuresti tytön loppuelämää.

Lapsiavioliitto vie tytöltä oikeuden olla lapsi ja pakottaa tytön liian aikaisin aikuisen rooliin. Avioliitto johtaa usein tytön turhan varhaiseen raskauteen. Kun tytön keho ei ole vielä valmis raskauteen, voivat synnytys ja raskaus johtaa äidin tai vauvan pysyviin vammoihin, jopa kuolemaan.

Lapsiavioliitossa sulhanen ja vaimo voivat molemmat olla lapsia, mutta yleensä sulhanen on aikuinen ja morsian lapsi. Tällöin tyttö jää avioliitossa alisteiseen asemaan sulhaseen verrattuna. Lapsiavioliitot lisäävät huomattavasti lähisuhdeväkivallan riskiä. Moni lapsiavioliittoon joutunut tyttö kärsii myös mielenterveysongelmista saamatta apua niihin.

Seuraavaksi kuulemme tarinan ugandalaisesta 18-vuotiaasta tytöstä, joka joutui avioliittoon liian nuorena.

Catherine kuuluu siihen seitsemän prosentin osuuteen Ugandan nuorista naisista, joka on avioitunut alle 15-vuotiaana. 14-vuotiaan Catherine ja hänen 16-vuotiaan sulhasensa välille solmittiin epävirallinen avioliitto, jollaisia Ugandan lapsiavioliitot ovat käytännössä aina. Maan laki kieltää alle 18-vuotiaita menemästä naimisiin, mutta silti joka kolmas ugandalainen tyttö päätyy naimisiin alle 18-vuotiaana.

Tuli syttyy roihahtaen kuiviin risuihin, jotka 18-vuotias Catherine on kasannut ulkokeittiönsä tulisijaan polttopuiden päälle. Catherine työssä vaatii erityistä huolellisuutta, sillä hänen vuoden vanha tyttärensä Peace roikkuu parhaillaan äitinsä sääressä ja kolmevuotias esikoisensa Frank juoksentelee tulisijan ympärillä. Jos asiat olisivat menneet toisin, Catherine voisi olla nyt valmistautumassa luonnontieteiden opintoihin.

Sen sijaan Catherine vastaa nyt lastensa ja aviomiehensä ruokkimisesta ja muista kotitöistä, joita riittää aamusta iltaan.

Catherinen koulunkäynti katkesi vuonna 2020, kun koronavirus levisi ympäri maailman. Monessa maassa koulut sulkeutuivat täysin, niin myös Ugandassa, jossa harvalla oli mahdollisuutta etäopiskeluun.

”Meillä ei ollut enää varaa koulumaksuihin”, Catherine sanoo.

”Minusta tuntui usein pahalta. Kaipasin koulua ja istuin vain tylsistyneenä, kun kotityöt oli tehty. Kun mieheni tuli kosimaan minua, ajattelin, että hän voisi tarjota minulle paremman elämän”, Catherine kertoo.

Tuolloin 16-vuotias sulhanen oli tienannut rahaa sokeriruokopellon sadonkorjuussa ja antoi 14-vuotiaalle morsiamelleen vaikutelman vakavaraisuudesta.

”Olin kyllä myös ihastunut häneen ja halusin naimisiin”, Catherine täydentää.

Avioliiton arki ei kuitenkaan ole sitä, mitä Catherine toivoi neljä vuotta sitten.

”Syy epäonneemme on köyhyys. En saa mieheltäni ruokaa tai vaatteita, eikä minulla ole varaa edes letittää hiuksiani”, Catherine sanoo ja hieraisee hiuksiin, joita hän pitää rahapulan vuoksi lyhyiksi ajeltuina.

Catherine ei käy töissä, sillä pienet lapset sitovat hänet kotiin. Hänellä ei ole myöskään koulutuksen tuomaa ammattitaitoa.

Catherinesta tuli äiti pian naimisiinmenon jälkeen, 15-vuotiaana. Hän ei ollut saanut seksuaalikasvatusta, ja monet asiat raskaudessa ja äitiydessä yllättivät hänet.

”En tiennyt synnytyksestä yhtään mitään. Se oli sokki.” Catherine kertoo.

Nykyään Catherine on osallistunut Planin nuortenryhmän tapaamisiin. Tapaamisissa Catherine ja kylän muut nuoret ovat oppineet kehollisesta itsemääräämisoikeudesta, perhesuunnittelusta, kuukautishygieniasta sekä varhaislapsuuden kehityksen tukemisesta.

Catherine haaveilee yhä koulutuksesta, mutta unelmat luonnontieteistä ovat vaihtuneet käytännöllisempiin koulutuksiin. Ammattikoulutusta on kuitenkin tarjolla vain kaukana kotoa, eikä Catherinella ole ketään, joka voisi hoitaa lapsia koulupäivien aikana.

”Mietin usein lasteni tulevaisuutta. Jos en itse saa koulutusta, haluan ainakin taata sen lapsilleni. Olisi hienoa, jos heistä tulisi mekaanikko ja lääkäri.” Catherine pohtii.

Catherine aikoo myös kertoa Peace-tyttärelle mielipiteensä siitä, mikä on sopiva ikä mennä naimisiin ja saada lapsia:

"20 tai 30. Ei sen aiemmin!" sanoo Catherine.

Jotta voimme estää lapsiavioliittojen solmimisen, meidän täytyy taata jokaiselle tasa-arvoinen koulutusjärjestelmä sekä vähentää köyhyyttä. Turvallisen ja tasa-arvoisen koulutuksen kautta voimme parantaa tyttöjen asemaa, sillä koulutetut tytöt menevät harvemmin naimisiin liian nuorena. Köyhyyden vähentäminen puolestaan kitkee tehokkaasti lapsiavioliittojen juurisyytä. Meidän täytyy muistaa, että kattava seksuaalikasvatus sekä seksuaali- ja lisääntymisterveyspalvelut ovat myös avainasemassa.

Miettikää, että meidän ikäisemme nuoret ja lapset, jopa Euroopassa, joutuvat jättämään koulunsa ja lapsuutensa kesken sekä aloittamaan elämänsä avioliitossa. He eivät voi nauttia lapsuudestaan ja teinivuosistaan kuten me.

Mitä ajatuksia Catherineen tarina ja lapsiavioliitot herättävät sinussa?